

...a demokráciáról

Gustav Mahler, Oskar Kokoschka, Walter Gropius, Franz Werfel. Négy művészeti ág huszadik századi óriásai. Egy ideig mindegyikük szerelmes műsája egyazon asszony volt: Alma. Kafka Margit, Virginia Woolf. Az előbbi a magyar, a másik a világirodalomba írta be kimoshatatlanul a nevét. Marie Curie. Kétszer nyerte el a Nobel-díjat – rajta kívül csak hárman érték el ugyanezt. Nők. Aki nek a századelő demokráciájában „hallgass!” volt a nevük. Kéthly Anna. A magyar

politikatörténet egyik legtisztább alakja. Golda Meir, Margaret Thatcher. Nélkülük hazájuk ma egészen biztosan nem volna ugyanaz. Valamennyien oly korban születtek, amelyben a köz ügyei teljes mértékben csak a férfiaknak voltak nyitottak.

Mostani számunk egyik fő témáját, a nőmozgalommal foglalkozó összeállítást ajánlva az Olvasók figyelmébe, a demokráciával kapcsolatban szeretnék megosztani Önökkel egy fölvetést.

A cikkeket olvasva nem tudtam szabadulni attól, hogy bele-belegondoljak foglalkozásaink, tudományos precizitással cizellált kategóriáink használhatóságának határaiba. Nevezetesen a *demokrácia* fogalmába. Hogy tartalma időben és térben egyaránt mily eltérő rétegekből tevődik össze. A demokratikus berendezkedést nemcsak a modern kor társadalomtörténetének, hanem a világtörténelem és a jelenkori politikai rendszerek kikezdetlen, egyetemes érvényű alapfogalmának tekintjük, amelynek abszolút centrumában a választási demokrácia áll. Az európai és tengerentúli demokráciafigyelő intézetek – jobb híján – alapvetően a szabad választás feltételei szerint osztják a piros és a fekete pontokat. De egyáltalán nem mindegy, hogy a népszuverenitást, a kormányzati hatalom alapját a felnőtt polgárok egészének, avagy csak a felének az akarata testesíti meg.

Ezen érdemes elmerengeni. Nagy-Britanniában a múlt század első évtizedeiben a szüfrassetekkel gyalázatos brutalitással jártak el. De az ország akkor is a világ legértettebb demokráciája volt. A szigetországban 1918-ban engedték a nőket az urnákhoz, de a megkülönböztetés nélküli szavazati joghoz csak tíz évvel később jutottak hozzá. És a polgári demokrácia bölcsője, Franciaország? Ott még egy világháborút kellett túlélni: Marianne számára 1946 volt a „győzelem éve”!

Fölöttébb cifra képet mutatna az európai demokrácia-térkép, ha azt a női jogegyenlőség dátumai szerint szerkesztenénk. Fogódzkodjanak meg: a listavezető 1906-os évszámmal az a Finn Nagyhercegség, amelyik a kontinens egyik legnyomorúságosabb földjeként a cári Oroszország függőségében tengődött! A nyugat-európai államok zöme is csak a második világháború után kodifikálta ezt a jogegyenlőséget. Olaszország, Belgium a negyvenes évek második felében vezette be, de Portugáliában csak a szegfűs forradalom hozta meg 1974-re. A legdemokratikusabb törvényhozáshoz, a népszavazás intézményéhez ragaszkodó Svájc férfi népessége 1971-ben adott zöld jelzést kantonjainak, hogy engedjék végre az urnákhoz lányait és asszonyait, ám a nagylelkű ajándék az egész országban csak 1990-ben (!) lett teljes.

Megingathatatlanul hiszem, hogy a ma létező világok legjobbjika a brit, francia, svájci stb. típusú demokráciákban van. Csak éppen a vegytiszta definíciók használhatósága felől vannak kételyeim. **Papp Gábor**